

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”**

**Кафедра фізичної реабілітації, здоров'я людини
та фізичного виховання**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. А.Г. Шульгай

“ ____ ” _____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА

**дисципліна «ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ, СПОРТИВНА МЕДИЦИНА»
напрямок підготовки 1201 МЕДИЦИНА
спеціальність 7.110106 «Стоматологія»
факультет стоматологічний
навчальний рік 2016-2017**

Розробники: д.мед.н., проф., завідувач кафедри фізичної реабілітації,
здоров'я людини та фізичного виховання Козак Д.В;
к.мед.н., доцент кафедри фізичної реабілітації, здоров'я
людини та фізичного виховання Коваль В.Б.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини
та фізичного виховання

„____” _____ 2016 року, протокол № ____

Завідувач кафедри, професор

Д.В. Козак

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

**Тернопіль
2016**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів 1,5	Галузь знань 1101 «Медицина» (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів	Спеціальність: 7.110106 « <u>Стоматологія</u> »	Рік підготовки	
Змістових модулів		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 45		Семестр	
		7-й	7-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>спеціаліст</i>	Лекції	
		год.	4 год.
		Практичні	
		год.	24 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	17 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
Зараховано		Зараховано	

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна програма з дисципліни «Фізична реабілітація та спортивна медицина» складена для спеціальності 7.110106 «Стоматологія» напряму підготовки 1101 «Медицина», згідно з освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ) та освітньо-професійними програмами (ОПП) підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» кваліфікації «лікар-стоматолог» у вищих медичних закладах освіти України III-IV рівнів акредитації, затверджених наказами МОН України від 16.04.03 № 239 і від 28.07.03 № 504, а також відповідно до нового навчального плану МОЗ України, який розроблено на принципах Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) та затверджено наказами МОЗ України від 07.12.2009 р. № 929 та від 08.07.2010 р. № 541.

Програма підготовлена у відповідності до «Рекомендацій щодо розроблення програм навчальних дисциплін» (Наказ МОЗ України від 12.10.2004 р., № 492).

Предметом вивчення дисципліни є формування в студентів адекватних уявлень про їхню майбутню діяльність, особливості професії й тих вимог, які будуть пред'явлені майбутньому фахівцеві з вищою освітою. Медичні ВНЗ повинні готувати всебічно розвинених спеціалістів, які б володіли теоретичними знаннями і практичними навичками та вміннями застосування різноманітних засобів фізичної реабілітації в своїй лікувально-профілактичній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна «Фізична реабілітація, спортивна медицина» вивчається в циклі дисциплін професійно-орієнтованої підготовки, що відповідають структурно-логічній схемі навчального плану та опирається на дисципліни: анатомія людини, фізіологія людини, валеологія, лікувальна фізкультура, фізичне виховання, медична реабілітація, фізіотерапія, рефлексотерапія.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ Фізична реабілітація та спортивна медицина як навчальна дисципліна:

□ базується на вивченні студентами анатомії людини, фізіології, патофізіології, пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики ортопедичної стоматології;

□ забезпечує послідовність та взаємозв'язок з профілактикою стоматологічних захворювань, хірургічною стоматологією, ортопедичною стоматологією, неврологією, нейростоматологією та іншими предметами навчального плану, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосування знань з фізичної реабілітації та спортивної медицини в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності;

□ навчає ефективно та своєчасно використовувати засоби фізичної реабілітації в комплексному відновному лікуванні хворих стоматологічного профілю;

□ забезпечує попередження передпатологічних та патологічних станів, що виникають при нераціональному застосуванні фізичних вправ;

□ навчає застосовувати індивідуальні рекреаційно-оздоровчі режими рухової активності для профілактики професійних захворювань у лікарів-стоматологів.

На сучасному етапі дисципліна «Фізична реабілітація та спортивна медицина» набуває все більшого значення для якісної всебічної підготовки майбутніх лікарів, в тому числі лікарів-стоматологів. Особливо з питань, що стосуються використання засобів фізичної культури і фізичної реабілітації для профілактики захворювань, швидкого відновлення здоров'я, збереження якості життя та попередження або ліквідації різних ускладнень у хворих стоматологічного профілю. Експерти ВООЗ відзначають, що нині відомо понад 500 стоматологічних захворювань та стоматологічних проявів соматичних хвороб, клінічний перебіг яких нерідко супроводжується тяжкими фізичними й психологічними стражданнями. Захворювання, механічні ушкодження, дефекти чи аномалії розвитку щелепно-лицевої системи часто призводять до глибокого порушення життєво-важливих функцій, таких як зовнішнє дихання, жування, ковтання, мовлення та міміка, що негативно впливає на функціонування організму в цілому, спотворює естетичний вигляд обличчя і суттєво пригнічує психологічний стан хворих. Саме тому, для попередження або щонайшвидшого усунення зазначених розладів дуже важливим є своєчасне та ефективне застосування засобів фізичної реабілітації в комплексному лікуванні стоматологічних хворих. Найбільш активним, цілеспрямованим і дієвим засобом фізичної реабілітації є

лікувальна фізична культура (ЛФК) – метод відновного лікування, який не має рівноцінних аналогів за своїм природно-біологічним впливом, завдяки чому саме він відіграє головну роль серед інших немедикаментозних відновних та профілактичних заходів. Недооцінка і недостатнє або несвоєчасне застосування засобів фізичної реабілітації в комплексному лікуванні хворих стоматологічного профілю часто призводить до суттєвого збільшення термінів їх одужання, виникнення важких ускладнень, і навіть до стійкої втрати працездатності. ЛФК й інші фізичні чинники повинні бути не додатковими засобами, а невід’ємною складовою комплексного лікування протягом усіх періодів реабілітації. Дуже важливим є раннє, своєчасне призначення засобів фізичної реабілітації, особливо при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці, відкритих та закритих переломах щелеп, травматичних ушкодженнях, в т.ч. опіках, м’яких тканин щелепно-лицевої ділянки, контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів, невриті лицевого чи трійчастого нервів, при реконструктивно-відновних операціях з приводу незрощення верхньої губи та піднебіння й інших хірургічних втручаннях на м’яких і кісткових тканинах лицевого скелету, при аномаліях розвитку прикусу, функціональних порушеннях та вродженій патології зубо-щелепної системи у дітей. Особливої уваги заслуговує призначення спеціальних фізичних вправ під час консервативного лікування, а також на етапах до- та післяопераційного втручання, які вибірково поєднуються із загальнозміцнюючими і дихальними вправами, засобами загартування та преформованими фізичними чинниками.

Проведення ефективного відновного лікування потребує від лікарів-стоматологів вміння оцінювати функціональний стан основних фізіологічних систем організму та функціональні розлади зубо-щелепної системи у стоматологічних хворих, а також здійснювати вибір найбільш ефективних засобів фізичної реабілітації з урахуванням клінічного перебігу захворювання (фази, стадії, ступеню функціональних розладів зубо-щелепної системи), супутньої патології, а також відповідно до індивідуальних особливостей організму (віку, статі, функціональних здібностей, рівня фізичної підготовленості та толерантності до фізичних навантажень, стану захисних систем). Не менш важливим є використання засобів фізичної культури і реабілітації для профілактики або функціонального лікування професійних захворювань у лікарів-стоматологів, особливо це стосується порушень постави, сколіозу, остеохондрозу хребта, варикозного розширення вен нижніх кінцівок, захворювань системи кровообігу, органів дихання та іншої патології. Отже, якісна підготовка лікаря-стоматолога неможлива без досконалого оволодіння основами фізичної реабілітації і спортивної медицини.

Основною метою вивчення дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про можливості, форми і методи медичного контролю при проведенні фізичної реабілітації, розуміння значення своєчасного застосування засобів фізичної реабілітації в комплексному лікуванні і реабілітації хворих стоматологічного профілю, а також в попередженні професійних захворювань у лікарів-стоматологів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

У результаті вивчення дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» студент повинен знати:

1. Аналізувати і прогнозувати вплив фізичних навантажень на організм осіб, що займаються фізичними вправами за даними лікарського контролю та призначати відповідні реабілітаційні заходи у відновлювальних періодах.
2. Засвоїти основні завдання, форми й особливості медичного контролю під час занять фізичними вправами.
3. Аналізувати дані обстеження та формувати лікарський висновок.
4. Оцінювати різні ступені стомлення при виконанні фізичних вправ.
5. Оцінювати толерантність до фізичних навантажень.
6. Діагностувати ранні ознаки перевтоми, передпатологічні та патологічні стани, що виникають при неадекватних фізичних навантаженнях, знати засоби їх профілактики та надавати при цьому невідкладну допомогу.

У результаті вивчення дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» студент повинен вміти:

1. Визначати мету, завдання, основні засоби та методичні принципи фізичної реабілітації (ФР).
2. Вміти визначення, особливості методу ЛФК та пояснювати механізми лікувальної дії фізичних вправ.
3. Пояснювати механізми лікувальної дії масажу на організм та стан зубо-щелепної системи.
4. Вміти оптимальні режими рухової активності та їх завдання для призначення хворим стоматологічного профілю залежно від етапу та періоду фізичної реабілітації.
5. Вміти призначати оптимальні форми й методи ЛФК, а також інші засоби ФР при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці, відкритих та закритих переломах щелеп, при травматичних ушкодженнях, в т.ч. опіках, м'яких тканин щелепно-лищевої ділянки, захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів, невриті лицевого та

трійчастого нерва, при реконструктивно-відновних операціях з приводу травм м'яких і кісткових тканин лицевого скелету, видалення новоутворень, незрощення верхньої губи та піднебіння, при порушеннях розвитку прикусу та вроджених вадах зубо-щелепної системи у дітей.

7. Вміти оцінювати ефективність курсу фізичної реабілітації.

У результаті вивчення дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» студент повинен оволодіти навичками:

1. Володіти методикою комплексного лікарського обстеження осіб, які займаються фізичними вправами.
2. Аналізувати лікарський висновок за результатами обстеження, вирішувати питання допуску до занять спортом та фізичною культурою, здійснювати розподіл на медичні групи.
3. Оволодіти методикою комплексного лікарського обстеження, включаючи дослідження та оцінку фізичного розвитку, функціональних здібностей організму та стану здоров'я людини.
4. Оволодіти методикою діагностики ступеня функціональних розладів зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.
5. Виявляти зовнішні ознаки різних ступенів стомлення при виконанні фізичних вправ
6. Аналізувати показання та протипоказання до застосування засобів ФР у хворих різноманітного профілю.
7. Володіти методикою класичного лікувального масажу обличчя, шиї та голови.
8. Здійснювати вибір найбільш ефективних засобів ФР з урахуванням клінічного перебігу захворювання (фази, стадії, ступеню функціональних розладів зубо-щелепної системи), супутньої патології, а також відповідно до індивідуальних особливостей організму (віку, статі, функціональних здібностей, рівня фізичної підготовленості та толерантності до фізичних навантажень, стану захисних систем).

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В.Козак

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програмний матеріал з дисципліни «Фізична реабілітація, спортивна медицина» складається з теоретичного та практичного розділів.

Теоретичний розділ має професійно-прикладний характер і реалізується у формі лекцій, пояснень навчального матеріалу в процесі практичних занять, самостійного вивчення студентами навчально-методичної літератури, підготовка індивідуального завдання, участі у науковому студентському гуртку.

Практичний розділ передбачає оволодіння студентами обов'язковими практичними навичками та уміннями.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А) лекції;
- Б) практичні заняття (семінарські заняття);
- В) самостійна робота студентів;
- Г) консультації.

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття (семінарські заняття) передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних зада

Самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, а саме самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги студентам розібратись та роз'яснити складні для самостійного осмислення питання, вирішити складні проблеми, які виникли при самостійному

опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття або перед іспитом.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задачі. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1. СПОРТИВНА МЕДИЦИНА

Конкретні цілі:

1. Засвоїти основні завдання, форми й особливості медичного контролю під час занять фізичними вправами.
2. Оволодіти методикою комплексного лікарського обстеження, включаючи дослідження та оцінку фізичного розвитку, функціональних здібностей організму та стану здоров'я людини.
3. Оволодіти методикою діагностики ступеня функціональних розладів зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.
4. Аналізувати дані обстеження та формувати лікарський висновок.
5. Оцінювати різні ступені стомлення при виконанні фізичних вправ.
6. Оцінювати толерантність до фізичних навантажень.
7. Діагностувати ранні ознаки перевтоми, передпатологічні та патологічні стани, що виникають при неадекватних фізичних навантаженнях, знати засоби їх профілактики та надавати при цьому невідкладну допомогу.

Тема 1. Сучасні уявлення про фізичну реабілітацію і спортивну медицину. Поняття про медичний контроль.

Визначення та оцінка фізичного розвитку.

Фізична реабілітація та спортивна медицина в історичному аспекті. Сучасні уявлення про фізичну реабілітацію і спортивну медицину, та їх значення в системі медичної допомоги. Вплив фізичних навантажень різної інтенсивності на організм людини. Мета, завдання та зміст медичного контролю під час занять фізичними вправами. Комплексна методика лікарського обстеження осіб, що займаються фізичними вправами. Фізичний розвиток людини та фактори, що його визначають. Дослідження та оцінка фізичного розвитку.

Тема 2. Дослідження та оцінка функціонального стану організму Лікарський висновок.

Поняття про функціональні проби. Основні завдання функціонального дослідження. Загальні вимоги до проведення функціональних проб. Класифікація функціональних проб. Функціональні проби: з затримкою дихання (Штанге, Генчі), зі зміною положення тіла у просторі (ортостатична, кліностатична), зі стандартним фізичним навантаженням (проба Мартіне-Кушелєвського – 20 присідань за 30 сек.), методика їх проведення та оцінка отриманих результатів. Типи реакції системи кровообігу на функціональні проби з фізичним навантаженням: нормотонічний, гіпотонічний, гіпертонічний, дістонічний, східчастий, їх характеристика. Аналіз результатів

комплексного медичного обстеження. Лікарський висновок. Зовнішні ознаки різних ступенів стомлення при виконанні фізичних вправ. Поняття про толерантність до фізичних навантажень. Клінічні та функціональні ознаки порогу толерантності. Передпатологічні та патологічні стани, що виникають при неадекватних фізичних навантаженнях, засоби їх профілактики та невідкладна допомога.

Тема 3. Дослідження та оцінка функціонального стану зубо-щелепної системи.

Анатомо-фізіологічні особливості м'яких тканин та м'язів, розташованих в щелепно-лицевій ділянці (мімічних, жувальних, язика, м'язів піднебінно-глоткового кільця, шиї) та скронево-нижньощелепних суглобів. Схема обстеження функціонального стану тканин щелепно-лицевої ділянки. Діагностичні фізичні вправи та тест-комплекси для виявлення ступеня функціональних розладів зубо-щелепної системи. Оцінка скоротливої здатності колового м'язу ока, колового м'язу рота, м'язу язика, жувальної мускулатури, м'язів піднебінно-глоткового кільця та шиї. Функціональна діагностика стану зубо-щелепної системи за допомогою спеціальних жувальних проб (за І.С. Рубіновим) та інструментальних методів: гнатодинамометрії, міотонетрії, електроміографії, мастікаціографії, вимірювання життєвої ємності легенів. Висновок за результатами функціонального обстеження зубо-щелепної системи.

Змістовий модуль 2. ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Конкретні цілі:

1. Визначати мету, завдання, основні засоби та методичні принципи фізичної реабілітації (ФР).
2. Знати визначення, особливості методу ЛФК та пояснювати механізми лікувальної дії фізичних вправ.
3. Пояснювати механізми лікувальної дії масажу на організм та стан зубо-щелепної системи та оволодіти методикою класичного лікувального масажу обличчя, шиї та голови.
4. Знати оптимальні режими рухової активності та їх завдання для призначення хворим стоматологічного профілю залежно від етапу та періоду фізичної реабілітації.
5. Здійснювати вибір найбільш ефективних засобів ФР з урахуванням клінічного перебігу захворювання (фази, стадії, ступеню функціональних розладів зубо-щелепної системи), супутньої патології, а також відповідно до індивідуальних особливостей організму (віку, статі, функціональних

здібностей, рівня фізичної підготовленості та толерантності до фізичних навантажень, стану захисних систем).

6. Вміти призначати оптимальні форми й методи ЛФК, а також інші засоби ФР при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці, відкритих та закритих переломах щелеп, при травматичних ушкодженнях, в т.ч. опіках, м'яких тканин щелепно-лищевої ділянки, захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів, невриті лицевого та трійчастого нервів, при реконструктивно-відновних операціях з приводу травм м'яких і кісткових тканин лицевого скелету, видалення новоутворень, незрощення верхньої губи та піднебіння, при порушеннях розвитку прикусу та вроджених вадах зубо-щелепної системи у дітей.

7. Вміти оцінювати ефективність курсу фізичної реабілітації.

Тема 4. Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю.

ЛФК в системі фізичної реабілітації.

Загальні поняття про реабілітацію та її основні напрямки (аспекти). Фізична реабілітація (ФР) як один з напрямків відновного лікування. Загальні принципи, етапи та засоби ФР. Лікувальна фізична культура (ЛФК) як основний засіб ФР. Особливості методу та засоби ЛФК. Форми, методи, періоди та методичні принципи ЛФК. Механізми лікувальної дії фізичних вправ. Класифікація фізичних вправ. Показання та протипоказання до призначення засобів ФР. Основні принципи вибору і дозування фізичних вправ під час фізичної реабілітації. Оцінка ефективності процедури та курсу фізичної реабілітації.

Тема 5. Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.

Теоретичні основи лікувального масажу. Анатомо-фізіологічні особливості крово-, лімфообігу й іннервації м'яких тканин обличчя, голови та шиї. Показання та протипоказання до застосування масажу в стоматології. Фізіологічні механізми лікувальної дії масажу на організм людини, види масажу. Основні та додаткові масажні прийоми. Особливості виконання техніки класичного лікувального масажу обличчя, голови та шиї. Застосування лікувального масажу щелепно-лищевої ділянки в поєднанні зі спеціальними вправами лікувальної гімнастики (ЛГ) для хворих стоматологічного профілю. Оцінка ефективності курсу масажу

Тема 6. Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР при захворюваннях пародонту, гнійно-запальних процесах щелепно-лицевої ділянки. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні методичні підходи та особливості проведення ЛФК при пародонтозі, пародонтопатіях, хірургічному лікуванні гнійно-запальних процесів (абсцесів, флегмон) щелепно-лицевої ділянки. Особливості методик масажу (пальцевого, апаратного) та самомасажу ясен. Рухові режими хворих, періоди застосування ЛФК. Оцінка ефективності використання засобів ФР.

Тема 7. Фізична реабілітація при переломах щелеп та кісток лицевого скелету.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР при переломах щелеп та кісток лицевого скелету. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні підходи та особливості методики проведення ЛФК при переломах щелеп та кісток лицевого скелету в залежності від методу фіксації кісткових уламків. Періоди застосування ЛФК, їх задачі. Режими рухової активності хворих на етапах ФР. Особливості застосування механотерапії та масажу. Оцінка ефективності курсу ЛФК та використання інших засобів ФР.

Тема 8. Фізична реабілітація при захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР при захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні підходи та особливості методик проведення ЛФК при захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів. Рухові режими хворих. Періоди застосування ЛФК, їх задачі. Режими рухової активності хворих на етапах ФР. Особливості застосування механотерапії та масажу. Оцінка ефективності курсу ЛФК та використання інших засобів ФР.

Тема 9. Фізична реабілітація при невритах лицевого та трійчастого нервів.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР при невритах лицевого та трійчастого нервів. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні підходи та особливості методики проведення ЛФК при функціональних розладах зубо-щелепної системи, зумовлених невритом лицевого чи трійчастого нервів. Періоди застосування ЛФК, їх задачі. Режими рухової активності хворих на етапах ФР. Особливості методики електростимуляції, рефлексотерапії,

механотерапії та масажу в комплексному відновному лікуванні хворих. Оцінка ефективності курсу ЛФК та використання інших засобів ФР.

Тема 10. Фізична реабілітація при реконструктивних та пластичних операціях у щелепно-лицевій ділянці.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР при реконструктивних і пластичних операціях на щелепно-лицевій ділянці. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні методичні підходи та особливості проведення ЛФК при реконструктивних і пластичних операціях на щелепно-лицевій ділянці з приводу рубцевих змін після травм м'яких тканин, опіків, видалення новоутворень. Періоди застосування ЛФК, їх задачі. Режимми рухової активності хворих на етапах ФР. Особливості лікувального масажу. Оцінка ефективності курсу ЛФК та використання інших засобів ФР.

Тема 11. Фізична реабілітація при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей. Показання та протипоказання до призначення засобів ЛФК. Основні методичні підходи та особливості проведення методик ЛФК, в т.ч. звукової гімнастики, при реконструктивних операціях з приводу незрощення губи, твердого та м'якого піднебіння, при функціональних порушеннях та аномаліях розвитку прикусу у дітей. Періоди застосування ЛФК в стоматології дитячого віку, їх задачі. Режимми рухової активності хворих на етапах ФР. Особливості лікувального масажу. Оцінка ефективності проведення курсу ЛФК та використання інших засобів ФР.

Тема 12. Застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики та лікування професійних захворювань у лікарів-стоматологів.

Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ФР для профілактики і відновного лікування професійних захворювань у лікарів-стоматолога. Вплив професійної діяльності на фізичний стан лікаря-стоматолога. Значення вибору оптимального робочого положення та його зміни в процесі роботи для профілактики професійних захворювань лікаря-стоматолога. Спеціальні вправи для попередження й лікування професійної патології у лікарів-стоматологів: захворювань опорно-рухової системи (порушень постави, сколіозу, остеохондрозу хребта); варикозного розширення вен нижніх кінцівок, перенапруження зору; хвороб системи кровообігу, дихальної системи та іншої патології.

Раціональне планування робочого часу, відпочинку, облаштування робочого місця. Застосування фізкультпауз, виробничої та лікувальної гімнастики при виконанні індивідуальної рекреаційно-оздоровчої програми рухової активності.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Лекції	Практичні заняття/ семінарські заняття	Самостійна робота студента	ІРС
Розділ І. Спортивна медицина				
1. Сучасні уявлення про фізичну реабілітацію та спортивну медицину. Методика комплексного медичного обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини.	2	2	2	-
2. Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок, вибір індивідуального рухового режиму.		2	2	-
3. Дослідження та оцінка функціонального стану зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.		2	1	-
Змістовний модуль 2. Фізична реабілітація				
4. Клініко-фізіологічне обґрунтування та особливості застосування засобів фізичної реабілітації у комплексному лікуванні стоматологічних хворих.	2	2		-

5. Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.		2	2	-
6. Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці.		2	2	-
7. Фізична реабілітація при переломах щелеп та кісток лицевого скелету.		2	2	-
8. Фізична реабілітація при захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів.		2	2	-
9. Фізична реабілітація при невритах лицевого та трійчастого нервів.		2		-
10. Фізична реабілітація при реконструктивних та пластичних операціях на щелепно-лицевій ділянці.		2		
11. Фізична реабілітація при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей.		2		
12. Застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики та лікування професійних захворювань у лікарів-стоматологів.		2	2	

Підсумковий контроль засвоєння модулю «Фізична реабілітація, спортивна медицина»		2		
ВСЬОГО ГОДИН – 45	4	26	15	

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасні уявлення про фізичну реабілітацію та спортивну медицину. Методика комплексного медичного обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини. Дослідження та оцінка функціонального стану зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.	2
2	Клініко-фізіологічне обґрунтування та особливості застосування засобів фізичної реабілітації у комплексному лікуванні стоматологічних хворих. Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці, при переломах щелеп, захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів.	2
	<i>Всього:</i>	4

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин
1.	Сучасні уявлення про фізичну реабілітацію та спортивну медицину. Методика комплексного медичного обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини.	2
2	Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок, вибір індивідуального рухового режиму.	2
3	Дослідження та оцінка функціонального стану зубо-щелепної системи у хворих стоматологічного профілю.	2
4.	Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю.	2
5.	Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.	2
6.	Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці.	2
7.	Фізична реабілітація при переломах щелеп та кісток лицевого скелету.	2
8	Фізична реабілітація при захворюваннях та контрактурах скронево-нижньощелепних суглобів.	2
9	Фізична реабілітація при невритах лицевого та трійчастого нервів.	2
10	Фізична реабілітація при реконструктивних та пластичних операціях на щелепно-лицевій ділянці.	2
11	Фізична реабілітація при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей.	2
12	Застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики та лікування професійних захворювань у лікарів-стоматологів.	2
Всього		24

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

з/ п	Вид СРС (аудиторної та позааудиторної)	Кількість годин
·	Підготовка до практичних занять; огляд наукової та методичної літератури; оволодіння практичними навичками.	6
·	Написання лікарсько-контрольної карти (форма № 061/о) та картки хворого, що лікується у відділенні хірургічної стоматології, в кабінеті ЛФК або реабілітаційному центрі (форма № 42/о).	3
·	Виконання індивідуального завдання: підготовка реферату (або презентації) та його захист на практичному занятті *.	6
ВСЬОГО ГОДИН:		15

10. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ РОБІТ – не передбачено

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ – не передбачено

14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА (ІРС):

1. Формування здорового способу життя людини на сучасному етапі.
2. Актуальні проблеми оптимізації маси тіла людини в умовах сьогодення.
3. Особливості лікарського контролю за дітьми, підлітками та жінками в процесі занять фізичними вправами.
4. Загартування як ефективний засіб зміцнення та відновлення здоров'я.
5. Раптова смерть під час занять фізичними вправами. Проблеми допінгу в спорті.
6. Сучасні підходи до фізичної реабілітації хворих при гнійно-запальних процесах в щелепно-лицевій ділянці.
7. Особливості фізичної реабілітації при переломах щелеп та кісток лицевого скелету.
8. Особливості фізичної реабілітації при невритах лицевого та трійчастого нервів.

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим методам контролю:

- тестування (усне, письмове, комп'ютерне);
- структуровані письмові роботи;
- структурований контроль практичних навичок;
- контроль виконання практичної роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.

Форми контролю:

Попередній (вхідний) контроль слугує засобом виявлення наявного рівня знань студентів для використання їх викладачем на практичному занятті як орієнтування у складності матеріалу. Проводиться з метою оцінки міцності знань та з метою визначення ступеня сприйняття нового навчального матеріалу.

Поточний контроль – контроль самостійної роботи студентів щодо вивчення навчальних матеріалів. Здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Рубіжний (тематичний) контроль засвоєння розділу (підрозділу) відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних тем шляхом тестування та/або усної співбесіди та/або виконання структурованих завдань. Тематичний контроль є показником якості вивчення тем розділів дисципліни та засвоєння студентами практичних навичок, а також пов'язаних із цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Проводиться на спеціально відведеному – підсумковому – занятті.

Проміжний контроль - полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях за певний період. Проводиться у формі семестрового заліку на останньому практичному (семінарському) занятті в семестрі.

Підсумковий контроль здійснює контролюючу функцію, проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах. Проводиться у формі заліку, диференційованого заліку або іспиту з метою встановлення змісту знань студентів за обсягом, якістю та глибиною, а також вміннями застосувати їх у практичній діяльності. Під час підсумкового контролю враховуються результати складання здачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою робочої програми.

ПРИМІТКА: Кафедра визначає форми контролю відповідно до навчального плану з дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ УСПІШНОСТІ

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни. При цьому заокруглення ОЦІНКИ здійснюється за схемою: в діапазоні від 0 до 0,24 заокруглюється до меншої одиниці; в діапазоні від 0,25 до 0,74 заокруглюється до 0,5; в діапазоні від 0,75 до 0,99 заокруглюється до більшої одиниці.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 120-ти бальну шкалу здійснюється наступним чином:

Рейтингова 12-ти бальна шкала	Шкала оцінювання поточної успішності
4	66
4,5	69
5	72
5,5	75
6	78
6,5	81
7	84
7,5	87
8	90
8,5	93
9	96
9,5	99
10	102
10,5	105
11	108
11,5	111
12	114

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни з додаванням балів за індивідуальну роботу студента (ІРС), становить 120 балів.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В.Козак

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.

Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Бал и	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять;

	допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив протокол практичного заняття, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В.Козак

ПРИМІТКА: Кафедра визначає критерії оцінювання відповідно до змісту робочої програми з дисципліни. Даний документ має бути представлений на інформаційному стенді кафедри.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (ІРС)

Бали	Критерії оцінювання
1	ПІДБІР ДВОХ ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ ІЗ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. або ПІДБІР ДВОХ АУДІО МАТЕРІАЛІВ ІЗ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.
2	ВИГОТОВЛЕННЯ ЛАМІНОВАНОЇ ТАБЛИЦІ З ВІДПОВІДНИХ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ. або ВИСТУП НА ЗАСІДАННІ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА.
3	УЧАСТЬ У СТУДЕНТСЬКІЙ ОЛІМПІАДІ З ДИСЦИПЛІНИ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ ПУБЛІКАЦІЇ ТЕЗ.
4	СКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОГО КРОСВОРДУ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ СТЕНДОВОЇ ДОПОВІДІ.
5	ВИГОТОВЛЕННЯ ЕКСПОНАТУ або СЕРІЇ МІКРОПРЕПАРАТІВ ДЛЯ НАВЧАЛЬНО-БІОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ УСНОЇ ДОПОВІДІ.
6	ПРИЗОВЕ МІСЦЕ ЗА УЧАСТЬ У СТУДЕНТСЬКІЙ ОЛІМПІАДІ З ДИСЦИПЛІНИ. або ПРИЗОВЕ МІСЦЕ ЗА УЧАСТЬ У РОБОТІ НАУКОВОГО ФОРУМА.

Примітка: якщо студент приймає участь у двох і більше видах індивідуальної роботи, йому зараховуються бали лише за один вид роботи на його вибір. Даний документ має бути представлений на інформаційному стенді кафедри.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В. Козак

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Бали	Критерії оцінювання
0	Виставляється, коли студент виявляє повне незнання змісту виконання роботи.
1 - 3	Виставляється, коли студент частково виявляє знання змісту виконання роботи.
4 - 6	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується у методиці виконання роботи, виконав її в неповному обсязі, допускаючи грубі помилки під час проведення досліджень.
7 - 9	Виставляється студенту, коли він самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10 - 12	Виставляється, коли студент самостійно, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.

Примітка: за недооформлені протоколи практичних занять з дисципліни від загальної кількості балів за практичне завдання віднімається 3,0 бали.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента.

2	1 Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання

„_____” _____ 2016 року, протокол № _____

Завідувач кафедри, професор

Д.В. Козак

19. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина : [підручник] / [Клапчук В. В., Дзяк Г. В., Муравов І. В. та ін.] ; за ред. В. В. Клапчука, Г. В. Дзяка. – К. : Здоров'я, 1995. – 312 с.
2. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина : тестові завдання для контролю знань студентів медичного та стоматологічного факультетів вищих медичних навчальних закладів ІУ рівнів акредитації : навчальний посібник / [Абрамов В. В., Клапчук В. В., Магльований А. В. та ін.] ; за ред. проф. В. В. Клапчука та проф. А. В. Магльованого. – Дніпропетровськ : Медакадемія, 2006. – 124 с.

Допоміжна

1. Белая Н. А. Лечебная физкультура и массаж : учебно-методическое пособие для медицинских работников / Белая Н. А. – М. : Советский спорт, 2001. – 272 с.
2. Граевская Н. Д. Спортивная медицина: курс лекций и практические занятия. Учебное пособие / Граевская Н. Д., Долматова Т. И. – М. : Советский спорт, 2004. – 304 с.
3. Елифанов В. А. Лечебная физическая культура : справочник / В. А. Елифанов. – 2-е изд. перераб. и доп. – М. : Медицина, 2001. – 592 с.
4. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи : навчальний посібник / Марченко О. К. – Київ : Олімпійська література, 2006. – 196 с.
5. Медицинская реабилитация в спорте: руководство для студентов и врачей / [Сокрут В. Н., Казаков В. Н., Поважная Е. С. и др.] ; под ред. В. Н. Сокрута, В. Н. Казакова. – Донецк : «Каштан», 2011. – 620 с.
6. Мухін В. М. Фізична реабілітація / Мухін В. М. – Видання третє, перероблене та доповнене. – К. : Олімпійська література, 2009. – 488 с.
7. Пешкова О. В. Фізична реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів : навчальний посібник / О. В. Пешкова. – Харків : СПДФО, 2011. – 312 с.
8. Полянська О. С. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / За ред. В. В. Клапчука, О. С. Полянської. – Чернівці : Прут, 2006. – 208 с.
9. Романчук О.П. Лікарсько-педагогічний контроль в оздоровчій фізичній культурі : навч.-метод.пос. / О.П. Романчук. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2010. – 206 с.

10. Соколовський В. С. Лікувальна фізична культура : [підручник] / В. С. Соколовський, Н. О. Романова, О. П. Юшковська. – Одеса : Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с. – (Бібліотека студента-медика).